

Секція: Державне управління, самоврядування і державна служба

Грицишен Дмитрій Олександрович

доктор економічних наук., професор

Державний університет "Житомирська політехніка"

м. Житомир, Україна

Лисак Сергій Петрович

здобувач

Державного університету "Житомирська політехніка"

м. Житомир, Україна

Опанасюк Андрій Анатолійович

здобувач

Державного університету "Житомирська політехніка"

м. Житомир, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Класифікування є особливим загально науковим методом наукового дослідження, що дозволяє встановити властивості об'єкту дослідження, як для цілей власне дослідження так і для цілей формування нового наукового знання. «Класифікація - це перший і надзвичайно важливий крок, який повинен зробити дослідник всякої великої та різноманітної групи явищ. Як прийом вивчення, класифікація має двояке значення для наукового дослідника: з боку зовнішнього, це прийом, який вносить у вивчення систему і порядок; з боку внутрішньої, це прийом, який зумовлює повноту і правильність висновків вивчення» [2].

«Одну з перших класифікацій злочинів у сфері економіки наприкінці 70-х рр. обґрунтував Інститут ООН Азії та Далекого Сходу, що включав до них: порушення законів, спрямованих на удосконалення ринкової економіки;

порушення фінансового і податкового законодавства; корупцію. Сьомий конгрес ООН в одній зі своїх резолюцій відніс злочини у сфері економіки до особливо небезпечних і зажадав жорсткої боротьби з ними, що знайшло відгук у науковій літературі» [3, с. 22-30]. В більшості випадків міжнародна класифікація злочинів побудована для цілей статистики і не завади відповідає властивостям державного управління певної країни.

В цілому погодимося з Кузнецов А. П., Бокова И. Н., Маршакова Н. Н., що «Наукова класифікація злочинів в сфері економіки:

1) дозволяє глибоко і всебічно усвідомити соціально-економічну, кримінально-правову та криминологічну природу цих злочинів і всіляко сприяє реалізації евристичної і інтерпретаційної функцій;

2) в рамках законодавчо закріпленої структури кримінального закону, на основі логічного розподілу дає можливість продовжити вдосконалення системи злочинів у сфері економіки;

3) допоможе правозастосувач визначитися з вибором необхідних практичних заходів, виділити найбільш ефективні шляхи їх реалізації, мінімізувати режим кримінально-правового примусу, що використовується по відношенню до суб'єктів в результаті застосування методів і засобів впливу;

4) буде слугувати методологічною основою для проведення досліджень інших кримінально-правових інститутів, системо утворюючих та системи отриманих (функціональних) зв'язків;

5) створює теоретичну базу для подальшої розробки інших видів класифікацій всередині системи, що вивчається» [1, с. 38].

Окремі вчені дають характеристику економічних злочинів за частотою криміналізації в світі «1) діяння, які так чи інакше криміналізовані у всіх або майже всіх країнах (зокрема, незаконні дії під час банкрутства, податкові злочини, контрабанда, фальшування грошей); 2) діяння, які криміналізовані в більшості країн (наприклад, відмивання злочинних доходів, незаконне отримання й розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю,

незаконне використання товарного знаку, незаконна організація й порушення порядку проведення азартних ігор, лихварство); 3) діяння, криміналізовані лише в окремих країнах (монополістичні дії та обмеження конкуренції, комерційний підкуп, порушення правил бухгалтерського обліку, порушення валютних операцій, обман споживачів тощо)» [4, с. 228-229].

Класифікація економічних злочинів з позиції державного управління, дозволить в повній мірі оцінити їх властивості, що визначають рівень загрози для національної безпеки. Зауважимо, що класифікація економічних злочинів в науковій літературі в більшій мірі досліджувалася з позиції юридичних наук, а тому, усі наявні підходи мають бути адаптовані для цілей розробки механізмів державного управління національною безпекою.

На основі аналізу підходів до класифікації економічних злочинів в науковій, довідковій та навчальній літературі, нами визначено такі напрями їх систематизації:

- за загальними складовими економічної діяльності;
- за порушенням принципів економічної діяльності;
- за сферою економічних відносин щодо який вчинено економічний злочин.
- за сферами суспільних відносин, що регулюють економічну діяльність;
- за змістом скоєного злочину;
- за способом здійснення злочину;
- за суб'єктивними особливостями.

Запропоновані вченими підходи до класифікації економічної злочинності в більшій мірі визначаються кримінальним правом, що діють в тій чи іншій країні, а тому не в повній мірі відповідають цілям державного управління в контексті протидії економічним злочинам як загрози національній безпеці. Саме тому вважаємо, що для цілей державного управління є потреба у формуванні комплексної класифікаційної моделі, структура, якої представлена на рис. 1.

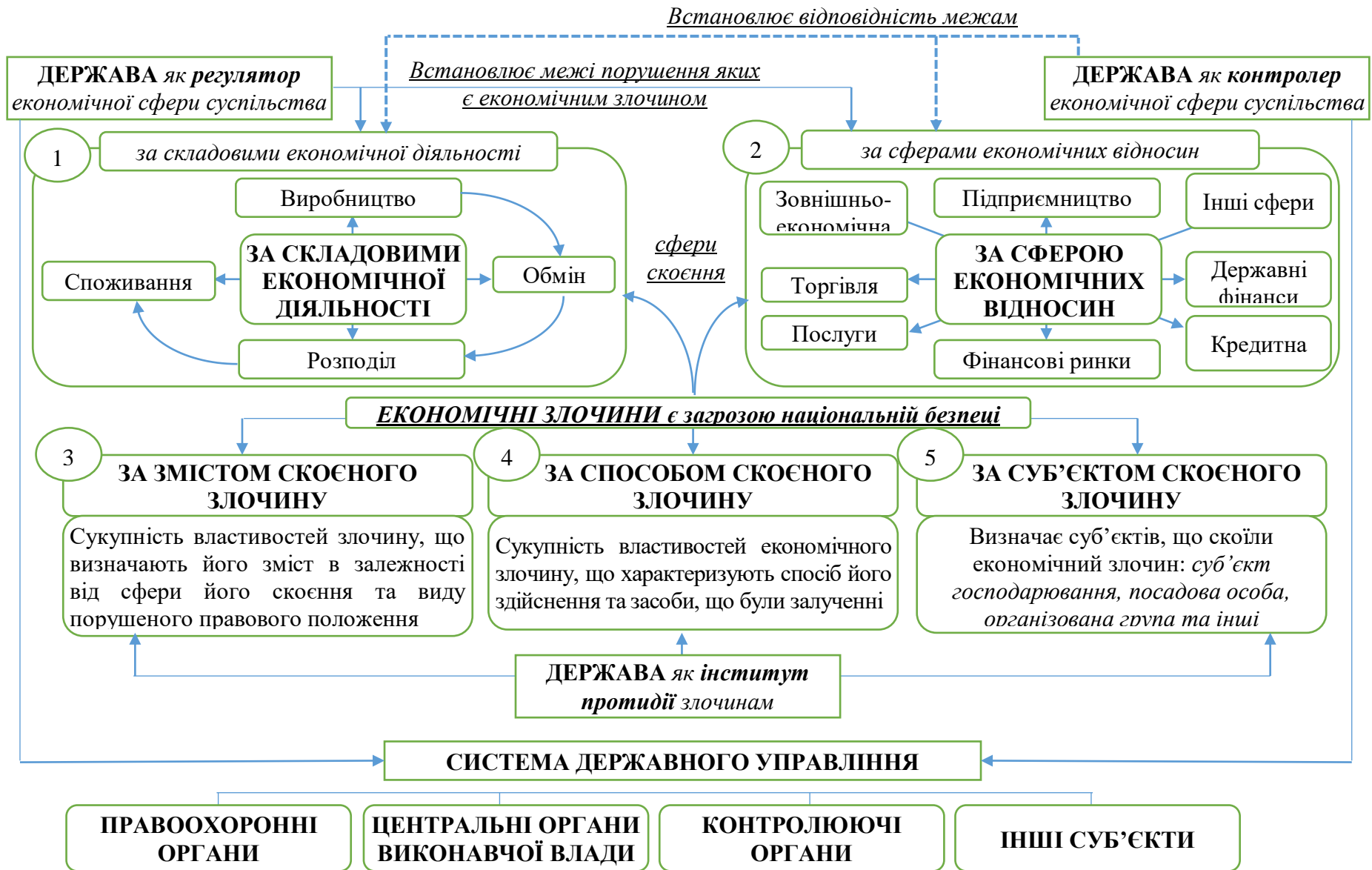

Рис. 1. Класифікаційна модель економічної злочинності для цілей державного управління національною безпекою

Варто зауважити роль держави може проявлятися в діяльності різних суб'єктів суспільних інститутів: по-перше, держава як суб'єкт, що регулює певний вид економічних діяльності; по-друге, держава як суб'єкт, що регулює процес боротьби з економічною злочинністю; по-третє, держава як інститут протидії економічним злочинам; по-четверте, держава як інститут контролю за економічною сферою.

Представлена класифікаційна модель економічної злочинності дозволяє в комплексі підійти до економічної злочинності як об'єкту державного управління та врахувати усі властивості при формуванні інноваційних механізмів протидії.

В цілому підводячи підсумок проведеного дослідження наголосимо, що нами обґрунтовано властивості економічної злочинності як об'єкту державного управління через: по-перше, розвиток категоріального апарату шляхом визначення даного явища з як: соціально-економічного явища, об'єкту кримінального права, об'єкту державного управління, як загрози національній безпеці; по-друге, розробку класифікаційної моделі економічної злочинності для цілей державного управління національною безпекою, яка передбачає наступні класифікаційні моделі: за складовими економічної діяльності; за сферою економічних відносин; за змістом скоєного злочину; за способом скоєного злочину; за суб'єктом скоєного злочину. Зазначене дозволило виявити роль держави в протидії економічній злочинності: як регулятора економічної сфери суспільства; як контролера економічної сфери суспільства; як інституту протидії злочинам.

Література

1. Кузнецов А. П., Бокова И. Н., Маршакова Н. Н. Проблемы классификации преступлений, совершаемых в сфере экономики. Проблемы экономики и юридической практики. 2006. №1-2. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-klassifikatsii-prestupleniy-sovershaemyh-v-sfere-ekonomiki>

2. Познышев С.В. Основные вопросы учения о наказании. М., 1904. С. 5.
3. Седьмой конгресс ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями. НьюЙорк, 1986.
4. Сравнительное уголовное право. Особенная часть : монография / [В.Н. Додонов, О.С. Капинус, С.П. Щерба] ; под ред. С.П. Щербы. М. : Изд-во «Юрлитинформ», 2010. 544 с.